

ОСНОВИ РЕСТАВРАЦІЇ ПАМ'ЯТОК АРХІТЕКТУРИ

Кафедра будівництва, архітектури та дизайну

Факультет архітектури та будівництва

Семестр – 5

Освітній ступінь – бакалавр

Кількість кредитів ЄКТС – 4

Форма контролю – залік

Загальний опис дисципліни **«Основи реставрації пам'яток архітектури»**

Дисципліна «Основи реставрації пам'яток архітектури» є спеціальним курсом, що формує систему знань у сфері збереження, реставрації та пристосування об'єктів культурної спадщини. Курс ґрунтується на поєднанні історико-архітектурних досліджень, сучасних методів натурного обстеження та міжнародних принципів реставраційної діяльності. Здобувачі опановують методику виявлення, дослідження, консервації та реставрації архітектурних пам'яток, а також засвоюють етичні засади роботи з історичною спадщиною, що є необхідною складовою професійної компетентності сучасного архітектора.

Метою викладання навчальної дисципліни "Основи реставрації пам'яток архітектури" є: формування у здобувачів теоретичних знань та практичних навичок у сфері виявлення, дослідження, збереження, реставрації та пристосування пам'яток архітектури. Мета передбачає опанування нормативно-правової бази, міжнародних хартій з охорони спадщини, методів натурних обстежень, принципів реставраційного проектування та технологій відтворення історичних будівельних матеріалів і конструкцій.

Компетентності. Програма включає як загальні (ключові навички), так і фахові компетентності, що забезпечують комплексну підготовку у сфері збереження та реставрації архітектурної спадщини. До загальних компетентностей належать здатність до системного, критичного та

історичного мислення, усвідомлення цінності культурної спадщини для сталого розвитку суспільства, а також здатність до аналізу, синтезу та інтерпретації історико-архітектурних даних з різних джерел – архівних матеріалів, іконографії, натурних обстежень. Важливими є також здатність до етичної відповідальності за збереження автентичності та цілісності пам'яток архітектури та здатність до міждисциплінарної комунікації з істориками, археологами, інженерами-реставраторами, мистецтвознавцями при вирішенні комплексних завдань реставрації. Фахові компетентності охоплюють здатність застосовувати міжнародні принципи та вітчизняну нормативно-правову базу у сфері охорони та реставрації пам'яток архітектури, проводити натурні обстеження, фіксацію та аналіз технічного стану об'єктів культурної спадщини, а також розробляти реставраційну документацію, обґрунтовувати методи консервації, реставрації, музеєфікації та пристосування пам'яток з урахуванням їх історичної цінності та сучасних потреб.

Програмні результати навчання. У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти зможе класифікувати об'єкти культурної спадщини за типологічними, хронологічними та ціннісними критеріями, а також застосовувати основні положення міжнародних хартій (Венеційська хартія, Конвенція ЮНЕСКО тощо) та національного законодавства при прийнятті реставраційних рішень. Опановані методи дозволять проводити візуальне та інструментальне обстеження пам'яток архітектури, виявляти дефекти конструкцій, причини їх виникнення та фіксувати результати у вигляді обмірних креслень і дефектних відомостей. На основі аналізу історико-архітектурної та архівної інформації здобувач зможе визначати первинний вигляд, нашарування та втрати об'єкта реставрації, обґрунтовувати вибір методів реставраційного втручання (консервація, реставрація, реконструкція, пристосування) відповідно до стану пам'ятки та її історико-культурної цінності, а також розробляти проєктні пропозиції з пристосування пам'яток архітектури до сучасного функціонального використання, забезпечуючи збереження їх автентичності та інтеграцію в сучасний соціокультурний

контекст.

Зміст за темами:

Тема 1. Теоретичні основи реставрації. Історія формування підходів до збереження спадщини.

Поняття пам'ятки архітектури. Еволюція реставраційної думки: від стилістичних реставрацій (Віолле-ле-Дюк) до наукової реставрації (Дж. Джованноні, К. Бойто). Сучасні принципи: мінімальність втручання, зворотність, відмінність нового від старого. Міжнародні хартії та конвенції.

Тема 2. Нормативно-правова база та система охорони культурної спадщини.

Законодавство України у сфері охорони культурної спадщини. Категорії пам'яток (національного та місцевого значення, щойно виявлені). Органи охорони спадщини. Порядок виконання реставраційних робіт: дозвільна документація, науково-проектна документація, авторський та технічний нагляд.

Тема 3. Методика натурних досліджень та обмірів пам'яток архітектури.

Програма натурних досліджень. Методи архітектурних обмірів: традиційні (рулетка, метршток) та сучасні (лазерне сканування, фотограмметрія, безпілотні літальні апарати). Визначення технічного стану конструкцій. Фіксація дефектів, пошкоджень та втрат. Складання обмірних креслень.

Тема 4. Історико-архівні та натурні дослідження. Науково-проектна документація.

Методика історико-архітектурних досліджень. Робота з архівними матеріалами, іконографічними джерелами. Шурфування та зондажі як метод виявлення первісного вигляду та пізніших нашарувань. Склад науково-проектної документації: історико-архітектурний опорний план, історико-архітектурна довідка, акт технічного стану, проєкт реставрації.

Тема 5. Принципи реставрації архітектурних конструкцій, матеріалів та елементів.

Реставрація кам'яних, цегляних, дерев'яних конструкцій. Особливості відтворення історичного тинькування, ліпнини, металевих виробів. Гідроізоляція, укріплення ґрунтів основ. Консервація фрагментів живопису та оздоблення. Сучасні реставраційні матеріали та технології (вимоги сумісності, довговічності, зворотності).

Тема 6. Пристосування пам'яток архітектури та управління спадщиною.

Проблеми інтеграції пам'яток у сучасне життя. Принципи пристосування (адаптації) без спотворення історичних якостей. Музеефікація пам'яток. Сучасні втручання в історичне середовище: нове будівництво в охоронних зонах, регенерація історичних центрів міст. Економічні механізми збереження спадщини.